

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи аспірантів
за навчальною дисципліною
«Філософські засади наукового пізнання»**

рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
галузь знань	В – Культура, мистецтво, гуманітарні науки
спеціальність	В11 – філологія
освітня програма	В11 Філологія (германські мови, література зарубіжних країн, перекладознавство)
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	філософський

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада
“...” червня 2025 року, протокол № ...
Завідувач кафедри

Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Методичні погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов
“30” червня 2025 року протокол № 7
Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

Анна КОТОВА

Харків – 2025

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота здобувачів освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін, і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» 2025 р.

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: вміння самостійно навчатися і критично мислити.

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу здобувача освіти денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і включають виконання рефератів, есе або мультимодальних презентацій, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять).

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Філософські засади наукового пізнання».

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає для денної та заочної форми освіти 4 кредити, тобто 120 годин.

Обсяг самостійної роботи для денної форми навчання складає 84 години

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

5. Завдання для самостійної роботи

*Здобувач виконує одну письмову роботу з вільним вибором теми (одного із трьох розділів курсу) і формату (реферат – обсяг від 10000 знаків), яку подає на платформу Moodle

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д/з)
1	Предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	9 /16
2	Античні філософські підстави європейської освіти і науки	9 / 16
3	Сциентистські–позитивістський напрямок європейській філософії	9 / 10
4	Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	9 / 10
5	Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. ХХ ст.: від структуралізму до постструктуралізму	9 / 10
6	Соціальна філософія. Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка.	9 / 14
7	Філософія політики і проблеми сучасної демократії.	10 / 14
*Укладання реферату за темою вільного вибору здобувача із трьох розділів курсу і подання на платформу Moodle		20 / 20

	Разом	84 / 110
--	-------	----------

Завдання для самостійної роботи

*Здобувач виконує одну письмову роботу з вільним вибором теми курсу:
реферат – обсяг від 10000 знаків, який подає на платформу Moodle

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин (д/з)
1	Критичне узагальнення рекомендованої літератури за темою: предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	9 / 16
2	Самостійне вивчення і підготовка до дискусії за темою Античні філософські підстави європейської освіти і науки	9 / 16
3	Реферування рекомендованої літератури за темою: Сциентистські–позитивістський європейській філософії	9 / 10
4	Поглиблені пошук інформації за конспектом, рекомендованою літературою та довідниками щодо теми: Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	9 / 10
5	Самостійне опрацювання літератури за темою Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. ХХ ст.: від структуралізму до постструктуралізму	9 / 10
6	Вивчення конспекту, літератури і підготовка до дискусії за темою Соціальна філософія. Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка.	9 / 14
7	Самостійне послаблення знань за темою Філософія політики і проблеми сучасної демократії.	10 / 14
	*Укладання реферату за темою вільного вибору здобувача із трьох розділів курсу і подання на платформу Moodle	20 / 20
	Разом	84 / 110

Критерії оцінювання самостійної роботи (реферат)

Аспект оцінювання письмового проекту	Кількість балів
Формулювання теми з урахуванням новітнього доробку науки	1
Структура роботи (наявність вступу, основної частини, висновків, списку літератури)	2
Формулювання у вступі актуальності, мети, об'єкта, предмета, завдань, матеріалу і методів дослідження	5
Повнота розкриття теми: аналіз, порівняння і критичне узагальнення, наукових підходів; знання наукової літератури, у т.ч. новітньої	5
Адекватність емпіричного матеріалу	5
Достовірність, логічність і аргументованість висновків	3
Оформлення тексту і списку літератури із дотриманням бібліографічних стандартів, визнаних МОН України	2
Академічна доброчесність і відсутність запозичень	2
Разом	25

10. Рекомендована література

Основна література

1. Адо П. Що таке антична філософія? / Переклад з французької С.Л. Йосипенка. К: Новий Акрополь, 2014.
2. Бадью А. Про зв'язок філософії та політики // Бадью А. Століття. Львів: Кальварія; Київ: Ніка-Центр, 2014. С. 245-279.
3. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія / Упоряд. В. Лях. К.: Либідь, 1996. с. 194-250.
4. Вельш В. Наш постмодерний модерн. Київ: Альтерпрес, 2004.
5. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Том 1: Герменевтика I: Основи філософ. герменевтики. Київ: Юніверс, 2000
6. Гірц К. Інтерпретація культур: вибрані есе. Київ: Дух і Літера, 2001.
7. Гуссерль Е. Криза європейського людства і філософія // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. Київ: Ваклер, 1996. С. 62-94.
8. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія // Філософська думка. 2002. № 3. С. 134-149.
9. Кун Т. Структура наукових революцій. К.: Port-Royal, 2001.
10. Після філософії: кінець чи трансформація? Київ: Четверта хвиля. 2000.
11. Поппер К. Логіка наукового відкриття. Огляд деяких фундаментальних проблем // Актуальні проблеми духовності, 2021. № 22, 170–192.
12. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П.Тарашука, К.: Основи, 1995.
13. Рорті Р. Філософія і дзеркало природи (фрагменти) // Пер. В. С. Пазенка / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К.: Ваклер, 1996. С. 295–358.
14. Тоффлер Е. Третя хвиля. К.: Всесвіт, 2000.
15. Хабермас Юрген. Пізнання й інтерес // Читанка з філософії: У 6 книгах. К.: Довіра, 1993. Кн. 6: Зарубіжна філософія ХХ ст. С. 228-238.
16. Шюц А. Структури життєсвіту / пер. з нім. та післямова В. Кебуладзе. К.: Український Центр духовної культури, 2004.
17. Badiou A. Manifesto for Philosophy, transl. by Norman Madarasz. Albany: SUNY Press, 1999.
18. Feyerabend P. Science in a Free Society. NLB, 1978.
19. Popper K. The Logic of Scientific Discovery. London; New York: Routledge, 2002.

Допоміжна література

- Рьод В. Шлях філософії: ХІХ–ХХ ст. К: Дух і Літера, 2010. 368 с.
- Бадью А. Політика сьогодні // Спільне. 26.02.2018.
<https://commons.com.ua/uk/politika-sogodni/>
- Барт Р. Від твору до тексту / пер. Ю. Гудзя // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів: Літопис, 2002.
- Валлерстайн І. Світ 2050 року буде таким, яким ми його створимо // Спільне, 2012. №5, Політекономія расизму
<https://commons.com.ua/uk/svit-2050-roku-bude-takim-yakim-mi-jogo-stvo/>
- Габермас Ю. Постметафізичне мислення / Пер. з нім. В. Купліна. К.: Дух і літера, 2011. 280 с.
- Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К., 2000.
- Гайдеггер М. Дорогою до мови / Пер. з нім. Володимир Кам'янець. Львів: Літопис, 2007.
- Гусерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії: Книга перша. Загальний вступ до чистої феноменології ; пер. з нім. і коментарі В.Кебуладзе. Харків: Фоліо, 2020.
- Гусерль Е. Картезіанські медитації. Вступ до феноменології / пер. з нім. Андрій Вахтель. К.: Темпора, 2021.
- Дільтей В. Виникнення герменевтики / Пер. з нім. Я. Стратія, С. Кошарного // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К.: Ваклер, 1996. С. 31-60.

- Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: Підручник. К.: Лібра, 1999.
- Історія економічних вчень. За редакцією В. В. Кириленка / Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2007.
- Мінаков М. А. Питання про досвід у формулюванні феноменологічної герменевтики: відповідь з позицій трансцедентальної філософії // Практична філософія. 2004. № 1. С. 167-174.
- Мінаков М. Філософський факультет і місія університету: післяісторія Кантового пророчтва // Філософська думка. 2004. № 5. С. 107-113.
- Найдьонов О. Г. Наслідки для соціально-гуманітарного пізнання та суспільної життєдіяльності світорозуміння класичної науки // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2015. Вип. 3. С. 77-83.
- Поппер К. Злиденність історизму / Пер. з англ. Василь Лісовий. К.: Абрис, 1994.
- Рассел Б. Мистецтво філософствування. Лекція 1. Мистецтво раціонального припущення. // Актуальні проблеми духовності. Вип. 18. Кривий Ріг, 2017.
- Рорті Р. Пріоритет демократії перед філософією / Пер. Я. Попіка / Р. Рорті. Р. Козеллек. К.: Український філософський фонд, 1998. С. 14-37.
- Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. К., 1998.
- Саїд Е. Гуманізм і демократична критика. Київ: Медуза, 2014.
- Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. К.: Либідь, 1996.
- Філософія науки: підручник / [І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко та ін.]. Київ: Київський ун-т, 2018.
- Філософія сьогодні. Розмови з У. Беком, Г.-Г. Гадамером, Ю. Габермасом, Г. Йонасом, О. Гьофе, В.Гьосле, Р. Рорті та ін. За ред. У. Бьома / Пер. з нім. А. Богачова. К.: Альтерпрес, 2003.
- Фуко М. Наглядати й карати / пер. з фр. Петра Тарашука. К.: Основи, 1998.
- Читанка з філософії: У 6 книгах. К.: Довіра, 1993.
- Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методологій філософії науки: Монографія. К., 2000.
- Beck U. Risk Society: Towards a New Modernity. London: Sage. 1992.
- Berger P., Luckmann Th. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge. Penguin Books Ltd, 1991.
- Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2002.
- Gonzalez W.J. Current Trends In Philosophy Of Science: A Prospective For The Near Future. Springer, 2022.
- Eco U. The Open Work. Cambridge: Harvard University Press, 1989.
- Heidegger M. Was ist Metaphysik? // Heidegger M. Gesamtausgabe. I. Abteilung. B. 9: Wegmarken (1919-1961). Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann Verlag, 1976. S. 103-122.
- Handbook of Contemporary European Social Theory / Edited by G. Delanty. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2006.
- Liotard J.-Fr. The Postmodern Condition: A Report on Knowledge. Trans. Geoffrey Bennington and Brian Massumi. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984.
- Multidisciplinary Perspectives on Representational Pluralism in Human Cognition: Tracing Points of Convergence in Psychology, Science Education, and Philosophy of Science / Edited by M. Bélanger, P. Potvin, St. Horst, A. Shtulman, E. F. Mortimer. New York: Routledge, 2022.
- Piégay-Gros N. Introduction à l'intertextualité. Dunod, 1996.
- Russell B. Human Knowledge: Its Scope and Limits. Routledge: Taylor & Francis, 2009.
- Sandmeyer. B. Husserl's constitutive phenomenology: its problem and promise. New York, London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2009.
- The Twentieth Century To Quine and Derrida / Edited by W.T. Jones, R.J. Fogelin. Harcourt Brace Company, 1997.
- Wallerstein I. World-Systems Analysis: An Introduction. Durham, North Carolina: Duke University Press, 2004.

Zijderveld A.C. Rickert's Relevance. The Ontological Nature and Epistemological Functions of Values. Leiden: Brill 2006.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Навчальні програми кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б.

Шада: http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/tpf_program.html

Сайт журналу «Спільне»: <https://commons.com.ua/uk/>

Сайт журналу «Філософська думка»: <http://journal.philosophy.ua/news>

Internet Encyclopedia of Philosophy Online. URL <https://iep.utm.edu>

The Stanford Encyclopedia of Philosophy: <https://plato.stanford.edu/>